

Samverkan och försvar

Att ett isolerat Sverige inte kan försvara sig länge mot en stormakt som Ryssland är utan vidare klart. Redan för fyrtio år sedan förklarade därför Hjalmar Branting att det värsta som kunde hända oss vore ett angrepp från en stormakts sida utan utsikt att erhålla hjälp från andra stormakter. I fråga om ett isolerat nordiskt försvarsförbund gäller samma sak. I och för sig innebär ett sådant förbund icke ett förstärkande, utan ett försvagande av Sveriges möjligheter. Ty dels medför förbundet att risken för angrepp i någon mån ökas, dels och framför allt blir dess praktiska konsekvens att Sveriges resurser till stor del måste användas till försvar av grannländerna, av vilka Danmark, med sin oskyddade gräns och sina svaga maktmedel, är det mest sårbara området i Norden. Ingen har väl heller vågat påstå att ett nordiskt förbund avsevärt skulle öka Sveriges trygghet och därmed utsikten att bevara vår fred; sådana fraser som statsrådet Vougtis, att vi skall låsa portarna till Norden, visar snarast genom sin bombastiskt otydliga formulering en ovillighet att gå in på själva sakfrågan.

För ett nordiskt försvarsförbund med garantier väster ifrån ställer sig saken helt annorlunda. En av de omedelbara fördelarna blir ökad möjlighet för de anslutna staterna att erhålla moderna stridsmedel och annan materiel utifrån; den upprustning av Danmark och Norge som måste förutsättas i varje program för säkerhet och fred blir härigenom i högsta grad underlättad. Lika viktigt är att förberedelser kan vidtas för snabb och effektiv hjälp i händelse av angrepp. Militära experter har i Dagens Nyheter uppvisat att dylika förberedelser kan medföra en avgörande skillnad vid en hjälpaktion. Så kan exempelvis en förberedd flyghjälpskommando till stånd redan på en eller annan vecka, medan en motsvarande hjälp som icke är förberedd måste ta flera gånger så lång tid i an-

sprak. Med detta följer också, vilket måhända är än mera väsentligt, att en förberedd hjälp kan anses säker just därför att den blir effektiv och alltså lösningsmedel, medan frånvaron av förberedelser kan leda till icke blott att hjälpen, om den lämnas, blir föga verksam, utan även att all hjälp uteblir.

Dessa fakta förbisågs totalt av statsminister Erlander då han för ett par veckor sedan till en amerikansk tidning uttalade att västmakternas oförmåga att hjälpa Sverige framgick av att de år 1940 icke kunnat utlova tillräckliga trupsändningar till hjälp åt Finland — samtidigt uttalade hr Erlander att Sverige vid ett angrepp öster ifrån "skulle försvara sig på bästa sätt med den hjälp som eventuellt kunde lämnas väster ifrån". I detta uttalande förbises också det grundläggande faktum att en garanti från amerikansk sida för Sverige eller Norden innebär att ett angrepp på oss utlöser ett världskrig, vars utmynnande i en amerikansk seger ingen lär betvivla. Men det är just detta förhållande som gör att en garantiplan kan antas ge de nordiska staterna trygghet genom att avskräcka från varje angrepp. En garantiplan blir, liksom i mindre skala vårt eget försvar, genom sin avskräckande verkan ett värn för freden, och häri ligger ytterst dess berättigande och nödvändighet.

Som skäl mot samverkan av varje slag har anförts att de förberedelser för att motta hjälp som i sammanhang härmed blir nödvändiga skulle föra med sig att vid ett allmänt krig västmakterna lockades att ta i bruk de förberedande anordningarna för en offensiv mot Ryssland. Detta förhållande skulle å andra sidan egga Ryssland till ett preventivt angrepp. Även om i samverkan icke ingick någon förpliktelse för Sverige eller Norden att gå i krig annat än vid angrepp på de egna områdena, skulle alltså risken att dras in i ett allmänt krig bli så gott som hundra procent vid en dylik samverkan. Det är särskilt flygfälten som man tänkt sig att maktgruppernas

konkurrens skulle gälla i en sådan situation.

Detta resonemang innehåller en riktig synpunkt, men denna är av betydelse oberoende av om organiserad samverkan föreligger eller ej. Mot en neutralitetskränkning från västmakternas sida skulle Sverige naturligtvis i ett allmänt krig kunna reagera, men vi kan inte rimligen reagera så att vi kommer att inträda i kriget på Österns sida mot Västern. En sådan reaktion skulle nämligen vara liktydig med en uppslutning vid den stats sida vars seger måste leda till att Sveriges självständighet och svenskarnas individuella frihet försvinner, i krig mot de stater på vilkas seger vår egen framtid som folk är helt beroende. Men denna situation är för handen vare sig samverkan etableras eller ej. Den är en konsekvens av att vi är ett fritt och demokratiskt folk.

Förberedelser till samverkan blir alltså på denna punkt icke avgörande. De flygfält som stått i förgrunden av debatten på denna punkt kan lätt och med möjligheter till snabbt återställande göras oanvändbara, antingen — såsom under farodagarna på våren 1940 — genom anhopning av hinder för landning eller genom minering eller genom tillfällig förstöring. På liknande sätt förhåller det sig med andra former av förberedelser för mottagande av hjälp.

En organiserad samverkan kan alltså närmast likställas med ett mångfaldigande av våra försvarsmöjligheter. Den minskar därigenom risken för angrepp och ökar sannolikheten för fredens bevarande.